

BAJAI HIRLAP

Társadalmi Hetilap.

Megjelen minden vasárnap reggel.
Szerkesztőség: Városi bérház, I. emelet.
Kiadóhivatal: Kazal József könyvnyomdája, hol az előfizetők
és hirdetések felvételtnek.

Felélés szerkesztő és lapfajdosos:
Dr. Lemberger Ármin.
Főmunkatárs: Schön Ödön.

Előfizetési árak:
Egészévre 5 frt., félévre 2 frt 50 kr., negyedévre
1 frt 25 kr. — Egyes szám ára 10 kr.
Hirdetések jutányosan számítatnak.

MÁRCZIUS TIZENÖT.

A márczius 15-iki nagy nap méltó megünneplésére lobogódiszt öltött városunk. Már a kora reggeltől öraktől kezdve ünneplő közönség hullámlázik fel és alá az utcákon. A munka szünetel. A polgárság, áthatva a hazafias érzelmek közösségétől, egy szívetl és lélekkel járul azon oltár elé, melyen a hálát és kegyelet szövetkeke és, tiszta, soha el nem múló fényben. A lelkesedés pirja ül ki az arcokra és a derült tavaszi ég lemosolyog arra az ezrekre menő embertömegre, melynek szívverése ma összedobban a honszeretet fennkölt eredményeinek ápolásában. A templomokban feltörik a keblekből a buzgó imádság és felszáll a mennybeli Úr szomolyához, fel a magyar nemzet örökös Geniusához, hálát rebegeve, miszerint megértünk adatot, hogy immár békében megpihenhetünk koronájá alatt a szabadság ama árnyékkadó fájának, melynek magvát a márcziusi nagy események hintették el hazai földünk termő talajába s melyet azóta anyyi vihar tépott, amnyi vér áztatott, amnyi honfölkönnny öntözött...

Az ünnepség lefolyását, mely minden ízében méltó volt a népszabadság nagy nemzeti ünnepéhez s méltó volt városunk hazafias érzelmi polgárságához, alábbiakban közöljük:

Reggeli 6 óra körül mozsárlövések s a tüzfölt zenekarok ébresztője hirdették, hogy megvirradt reánk a nagy nemzeti ünnepnap.

A róm. kath. plébánia templomban az isteni tisztelet d. e. 9 óra körül vette kezdetét. Megjelentek a városi hatóság a diszmagyarba öltözött Dr. Hegedűs Aladár polgármester vezetése alatt, a kir. Járásbírósg Roth Nándor kir. ítélő táblai bírval, a m. kir. állami tanítóképezde növendékei Scherer Sándor igazgatóval, a városi keresk, iskola tanári kara és a róm. kath. elemi iskola tanítótestülete. Kivonultak továbbá zászlóik alatt a főgymn. ifjúság, az ipartestület, a kath. legényegylet s az 1848-iki honvédek együtlenek helybeli s a szomszéd falvakból az ünnepség alkalmára városunkba érkezett tagjai. A ünnepi misét Vojnits Dániel apát-plébános celebrálta fényes segédlettel, diszes ornátusban. Nagyban emelte a mise ünnepélyességét a tanítóképezde növendékeiből s a kath. legényegylet dalárdájából összeállított templomi énekkar közreműködése.

Az ev. református imaházban d. e. 12 10 óra körül tartották diszes közönség előtt a háladó isteni tisztelet, mely alkalommal Széles Áron lelkész szép imában elkelezett meg a nagy nap eseményeiről.

Az ág. evangélikus imaházban d. e. 10 óra körül vette kezdetét az ünnepi istentisztelet egy az ünnep jelentőségét méltó hazafias énekek és azután Taubinger Rezső lelkész lépett a szószékre, hogy egy magos-röptű, hazafias érzelmentől duzzadó beszédben méltassa márczius idusának kiváló vívmányait.

Az izraelita templomban, melynek minden zugát megtöltötte az ünneplő közönség, d. e. 11 óra körül folyt le lelkes hangulatban és ritka fényben az ünnepség. A templomi énekkar a Szózatot énekelte el, és azután Dr. Adler Lipót rabbi egy kiválóan tartalmas, hazafias szellemű átlengtet szónok-

latban változta a zsidó vallás szempontjából hazánk újjászületésének 50 éves évfordulóját. Megható és szívetlő jelenet játszódott le, midőn a főgymn. ifjúság néhány tagja a templom előcsarnokában csoportosulva a Szózatra gyűjtött reá a tüzfölt zenekar kísérete mellett, míg az ünneplő közönség a templomból lassanként kivonult.

A főgymnasium ünnepéje. D. u. 3 óra körül kezdődött a főgymnasiumi ifjúság ünnepsége, mely valóban egyik kiemelkedő pontját képezi az aznapi hazafias ünnepségeknek. A legőszintébb elismeréssel adózunk e helyütt a főgymnasium buzgó és fáradhatatlan igazgatójának főt. Fölker Gusztávnak, valamint az ifjúsági dalárda vezetőjének főt. Liszkaí Elele tanárnak, kik méltán osztozkodhatnak a ritka szép ünneplési sikerében — A „Szózat” szabatos eléneklése után, főt. Török Konstant, a főgymnasium kiváló képzettségű fiatal tanárja tartotta meg gyönyörű alkalmi beszédét azon a ragyogó nyelvezeten, mely az ő irodalmi munkálatainak kiváló becsét kölcsönöz. Az elhíki beszéd egész terjedelmében ekként hangzik:

Főtisztelendő Igazgató Úr s tanári Kar!

Mélyen tisztelt vendég Közönség!

Kedves Ifjak!

Társadalmi s politikai életünk fejlődésének főb tényeiről emlékezdve szándékozom, a melyen tisztelt közönség, becses türelmeért eszedni, amint a fejlődés tüneteit egy jó század folyamán műveltség történetünk s irodalmunk megjelölt.

S mikor ezt tenni batorodom, ama fejlődés tetőzetének régi szomorúságra és diésőses időkre emlékeztető felszázados évfordulóján, megértik, melyen tisztelt közönség, ha a haza, a nemzeti nyelv, a nemzeti szabadság megszerelt szerete lángol fel szívemben nemzeti nagy eseményeink emlékezetén. Oda száll kezeletem abba a szép, diésőses korba, midőn minden magyar lélekben magasan dobogott fel az édes Haza mélyesges szerelme; mikor örömkönyök loptak a szemekbe, hogy az Ige, mely után hosszú felszázadon át epedtek, megralóult: a magyar nép egy nemzet lőn, hatalmas, nagy tettekre kész, fiatal erejű, egyezésű nemzet.

Az átok, a széthúzás átka, leszakadt a szívekről, s a mi fájóan ólomstyként nehezedett a lelkekre, im' akkor az öröm édes könyveiben olvadt fel. A szétrepesztelt szent levél, melyet diadalmas ósének irának szívök vérelével, s melyből rongyok levettek, — im' újra megiradt az egyetemes hőszerelmű betűvel: megtörtént a szent közfogás.

A két ország egy nemzeté lett: a nagy nemzetek templomában ismét felszállott a tönjénfall munkára termelt nemzetek diésőseségnek áldozati tűzéről.

A magyar nép jaj-kiáltása felhatolt az égbe s ez meghallgatta: a járom leestet a nép nyakáról; és szabadon szállott az ének fel a magrasba, miként a paszirta csatlótt örömdala a jobbágyból immár szabadbá lett embernek zsenge vetesei közül! O, diésőses szép kora volt az a magyar nemzeti szabadság féselő tavaszának!...

Kövessenek, szépen kérem, melyen t. Hallgatóság, egy hosszú századdal előre nemzeti történetünk szomorú idejébe fel: akkor megértik lelkedésemet, hogy újból kifejezhetem Önök előtt is, kedves Ifjak, azt a mélyesges hazaszeretetemet, mely lobogva ég szívemben kiolthatatlanul.

A történeti eszmeke szorosan összefüggének egymással, bár első tekintetre az összefüggés sokszor nem foghatjuk fel egy könnyen. Kézfélfoghatóbb adat ez igazságra alig van, mint épen nemzeti történetünknek hosszú-hosszú százada 1898. márczius 15-éig.

Kezdődik pedig ez a század ott, mikor a

szabadság, a haza, az alkotmány szeretele miatt örökös harcokban élő nemzet kifáradt a küzdelmekben: kezdődik a majtényi sikon 1711-ben történt nemzeti küzdelem fegyver letétele után.

Daliás korszaka volt az a küzdelmes idő a nekilekesedett hazafias szeretelenek: a Rákóczyai küzdelem a haza ügyért legadás hősöket szült a nemzeti érdekeknek. Azután siralom, panasz szakadt fel a nemzeti lélekből: Rákóczy hajh! Beresényi hajh!... magyartok gyaszban állt... Sivatagá változott a dúsán termő nemzeti élet...

O, ki mondja meg, mit érezhetett a költő, mikor e sivatag korszak szemléletén kihangzott a honszerelű jaij-szava melyen érző szíveből?!

Kegyeget teljes, de búsan
Tünik fel képed, ó hon!
Mint Róma Caesar álmán,
O szent, O szent!
De fájdalomnak érzete,
Mely rólad sugárzik rém!...

Micsoda megszerelt volt a fájdalom, mely ajkain kitört, mikor a hazafi

Szikre nézett s nem lőle
Hunját a hazában! !

A szabadság nem virul
A holtak vérebel,
Kínzó rabság könyve hull
Árvánk hő szeméből...

Kínzó rabság könyve hullott Árvánk, édes Hazánk hőszeméből: mert fia rabságba, az idegen balvány imadásának rabságába merültek.

Valóban, mikor 18-századi történetünk derekhoz jutunk, lehetetlen, hogy el ne fogljon a szívünk, ha el még benne csak egy szikrája is nemzete szeretelenek.

Hová lett az a nagy buzgósg, az a kitört lelkesedés, az a bálunatos odadás a nemzeti ügy iránt? Kivesztek a lelekből! De lám, micsoda nagy szeretelet ápolnak ósének mindent, a mi idegen! Soha veszedelmesebb hatással nemzetiségünkre idegen befolyás nem volt, mint a XVIII. század szelleme, benyúlón a XIX. századi magyar élthe.

Megöngedem, hogy egyesnek sok-sok esetben hasznót hajhat az idegen szellem: de az egyetemeken legtlőbb esetben veszedelmes.

Egyetlen esetet tudok, mely arról tanúskodik, hogy az idegen a nemzeti sajtóságoknak emelője: Periklos korát. De egyetlen nép is volt, melyhez az egész világ tanúi járt: tudomány, művészet, az élet finomságt... Oly nép, azóta sem támadott, valószínű nem is támad soha!

Am, történetek a jövőben bármiképe, nekünk a múlt, keserű tanulsággal beszédes tilalomta az idegen szellem ellen, mert nemzetiségünkre szinte halálosa vált.

Költőkre hivatkozni lehet csalódás: de mikor jellemben oly kifogástalan, nemzeti érzésben oly fedhetetlen, emberies gondolkodásban oly nemes és egyetemes két alak, melynek Beresényi és Kölescey, kitévésbeve emlekezik a nemzet-fanyatlalról: a sílyedést szomorú valóságunk kell vennünk. S ő, barcsak a költő fantázia előtt volt volna ilyen!...

Művelődés történetünk tanúskodik róla, hogy hitlennek voltak elődeink nemzetiségükből. Kedves volt az idegen előtök nyelvből, erőlkösből, szokásban, ruházatban: megvetelt mindenben, valami csak nemzeti volt.

A mi miatt Beresényi szívét elfogta a fájdalom: Romlásnak indult hajdan erős Magyar! A mi miatt Anyos panaszokból: levetkőztünk magunkról minden nemzeti: — a mi könyekét esalt a nagy Széchenyi István fennkölt szellemű atyjának szemébe; a mi örök hállára lekötözött tisztos egy társaságot (Baróti Szabót, Bucsanýit, Kazinczyt) melyen elszomorított, — hogy többeket ne emlitsek: — csak ne kételkedjünk, az idegen szellem ránk nézve veszedelmes kórunk hordozta magráv méheben.

Nyelvünk, nemzetiségünk a sir szelére jutott!... Alkotmányunk, rendi alkotmányunk szervezetét szü emesztette. Ezer baj mindenféle!

Gyönyörű zengési nyelvünk a szegény pörp-nep gunyhóba szorult; nemzetiségünk belefullt az idegen erőlkösb-áramlathá; a szegény jobbágy-nep kirekeszve az alkotmány védmeiből, igazvonó mártjára tetgette életét s esengett segítség után hódlatra!

Nyelvünk nyomorúságos állapotának hü képe Kazinczy erőfeszítő nagyvívásában tükröződik; a nemzettest nagygyűlésének szolgai viszonyairól Fáy, Br. Eötvös, Wesselenyi „Bálfeltelek” rajzának elsmörjörjei keletkeztek. Nem is hinnék, mily semmibe sem vette a szivtelenség, mikor az a nyomorult jobbnegyet verítetek izdadtól s izdadtól fejeiben csak lelekezése is nehez volt szabadon. Csak egyet említek. Felsőbüki Nagy Pál, az emberi jogoknak lelkes védője, mikor 1807-ben a pozsonyi országgyűlésen felmentelt szavát, hogy a jobbnegység nehez sorsán enyhítsenek; odadörögtek: insanit, eszelősködők... Ez a nép általánosan nyomorúságban tengődött.

Anyagiilag idegen államunk voltunk gyarmatos ország, politikailag abszolút kormány nehezített reánk, a szellem fejlődésének pedig gátot vetett a minden szellemi szabadságnak halálos ellensége: a cenzúra.

Csak koreteiben jeleztem mindenemű bajunkat.

Legnagyobb bajnak a nyelv és nemzetiség szomorú állapotát tartottuk; méltán, mert minden nemzet nyelvében él; s nemzetiség nélkül népesség — pusztá alom.

Mindenemű jogot visszaszerzhet egy nemzet, ha előre való: de ha nyelvetől lemondott: kitérülte nevét az élő nemzetek sorából...

Ez az igazság szülte azt a felszandós izzó munkát, melyet nyelvferornak nevez az irod. történet. Eredeművet mutatkoztak is.

A mint a nemzeti eszme ábrázolt, ime, a 25. években feltűnik a legnagyobb magyar nagyalakja, Gr. Széchenyi István: jó húsz éven keresztül jár azután elől, elsőbbséget, közös, majd megérkező, de mindig serény munkában.

Ó, micsoda szent tűz táplálhatta benne a lelkesedést, micsoda edes remény a bizalmat anyai akadály között, hogy sikerrel eszdelőzhötte, vihete végbe nemzete szelb, dicsőbb kifejlődését, mint a minő a múltban volt!...

Micsoda profetai ihletnek kellett megállania gyakorlati tépelődő lelket, hogy kimondja a megváltozó szót: Magyarország nem volt, hanem — lesz?!
Megtartani egy nemzetet az emberiségnek az ő edes magyar nemzetét, melyet nemzeti inkább megismert, annál jobban megszerelt; ez vala az ő éjeli nappali legszelb tündér-álma!...

Tünder-álom, de ihlette a meggyőződés: hogy eszmeje megvalósítható. S ez ihletet meggyőződése sarkalta lakandatain, tüzes munkára.

Csak legyekedjenek megalkalni szavait!

Feljelünk meg — egymond — a díszos hitvárságnak, hogy megmentsük nemzetünket az emberiségnek! Fialat és régi, nemes és nem nemes, katolikus és nem katolikus fogj kezét most, s hű szívedelmeidnek, kislekú askádódsáidnak ne áldozd fel honod nemese javát de valóban meg lehet is...

Szolgaljuk a legfőbb Jót az által, hogy természetnyel, az embert, akármilyen alacsony helyzetbe lépett volna az élet színe, oly magásra emeljük, mint azt tulajdoni s erényei engedik...
Édesek lesznek a pillanatok, melyeket magunknak az által készítünk, ha elszánt bajnokai fölélekedéssel, s ha kell, sajátunk vesztével, sőt szívévrünkkel is kivívjuk minden honfársainkuk az emberiség jussait.

Valóban, melyen t. közönség, az emberiség örök jussából volt kizárva e hazai földjének csak dolgozó, teherviselő nagysága: a jobbnegyet.

E népért tartotta Széchenyi fönségének az önfeloldozást is, ha kell, hogy minden tagja e hazának örömetel harsoghassa fel az egekbe: Nekem is van hazám!

A fenyeitk többé nem volt biztos kapcsol, mely egy ország lakosait egybekötö: nemzetiség, hazaszeretlet azon által, mely mindent egyesít. A legnagyobb magyart e kettős, de összeforrított értelemben legkisebb egész pályáján tragikus végessé.

Ó volt az első, ki langoló lelkesedéssel tüzelt a szent frigyökösre: kössünk mi (összünk) újabb, miveltebbek; kössünk mi (összünk) újabb, melytől az által, mely valahára egy szelb frigyét, mely által nem egynek haszna s előmenetele lappang, hanem a közö melegítő sugara fenyledez...

Hazájáért égő honszerelme adja ajkaira e szót, hogy üljük már valahára az esz. az igazi érdelem s hallhatatlan érem dindalmának ünnepét!

Szavai, mint az Ige, kaplák szárnyra s bejárták a négy folyam terét s rá ragyogó nap támadtak a magyar égen.

Irók, költők, sorozatok Széchenyi körül, s miáltal neve dicsőségéről énekelnek, — eszméit átültetik a szivökbe.

Talpra állott a nemzet. Izzó, serény munkában fáradozának egy szelb nemzeti jövő kialakítása reményében. Eszben, erkölcsi erőiben hatalmas férfiak hallatják nyomosan szavakat eszméi érdekében.

Férfiak, minöket ezredekvez szólnak csak: tele szent lelkesedéssel, odaadással, fárdatlan munkáidvelel, melysége hazaszeretettel.

Egy Kölcsey a sziv elragadó lelkesedéssel szónokolt az 1832-33. országgyűlésen főkep a nemzeti nyelvi, a szólás szabadság, a jobbnegység sorsának javítása érdekében; egy Vörösmarty a sok szenvedés után egy szelb jóvendővel lelkesíti nemzetét:

Még jönni kell, még jönni fog
Egy jobb kor, mely után
Házgő imádság epedez
Százcezer ajkán!...

Zengi hatalmasan a honszerelme nagy eredményeit:

S a felebrétt tiszta szavóvaléven
Nyug fiakkban totok erének;
Ez a gyenge és oris serényen
Tenni, írni, eszdelőzőknek;
Ez a nemzet, mint egy férfi álljon
Érezkarokkal győzni a viszályon!...

S a nemzet nagy fiaiban tottekre ábrédtet!
Széchenyi István es később Kossuth L., a nemzeti lelkesedések ez a két lángszóvala, nagydájak magokkal a nemzet, országgyűlésen, farsadalm- es irodalomban Széchenyi XII. törvénye a Mozes két köztájjára ívott törvénye lón a törekvésnek. A jobbnegyet felszabdátása, a törvényelőtti egyenlőség, szabad bírtok jog, a magyar nyelvet törvénybiztosított jog, es szereltesége iskolában es közügyekben, jogok megosztása köteleltségek szerint s egyéb szabad eszmék foglalkoztatták a lelkeket, Br. Eötvös, Csengery, Szalay, Trefort, Kemény; a kettővelisták — tovább fejlesztik a kormány — felelősség szükséges elveit; egymás után döntögtetik ki a roskadozó rendi alkotmány oszlopait.

Széchenyi reménye valószínű kezdett: a jölet emelésére irányult törekvés volt — (a farsadalmi terén) győnyörökkellett már farsadalmunk eredményen, mikor büszke Dunánk hullámai méltóságosan szeltek, a Balatonon kevelyon ringatóztak hajók; — farsadalmi terén pedig életet teremtett; a politikai életben pedig, bár volt csak ellenfelei is — eszméi mind lázadóbb es társasabb körben terjedtek... A nemzet nem halhat meg földre; a reform szükségességének gondolata melyen ájtotta az szivöket. A vágy utakon nőttön-nőtt, aggasztón Széchenyinek...
Hallatja is aggodalmas szavait; felt, hogy nemzete, a tulságos sietésben, válságba sodródik.

S félénem mindünkább nagyjohodott, mentől többen es többen soroztak a vereséssé, de színten lángeltelt Kossuth L. zászlaja (1848.) alá.

„Kelet Nephene”, eliben a vallásokkal teli, hívás hazaszerelme munkájában lujjjába kiált ill szorongó lelekkel nemekéltbb haladásra; a lelkeket magnes erővel vonzotta a nagyszerű eszmének hamaris megvalósításra. Ellenállhatatlan erővel áradottok Kossuth L. a szivéken; vágyának, reményének bator szoszólóját Kossuthban látta a nemzet.

Széchenyi „Politikai programja törekvéiben” (1847.) meg egyzer felenei, oly tiltakozó szavát szenvedélyesen: de a reform-áradat átesapott rajta s ott hagyta magát... A Pesti Hírlap igéire hallgatótt ezután a nemzet. Az események Kossuth L. zent az ar. Az idő rohamosan haladt teljesedése felé. Párizsban 1848. februári esemény — a köztársaság kiáltása — s a birodalmi bomladosok intőjelel szolgáltak, hogy a nemzeti szabadság megvalósítást. S 1848. márcz. 4. a pozsonyi országgyűlés átszabdálta elfogadja Kossuth L. márcz. 3-ki filantit javaslatát; a töhek között; az ország alkotmányának valódi képviselői irányban való kifejtését, a közteherviselést, a szellemi érdekek ápolását a szabadság alapjain, a magyar független felelős minisztériumot.

A lelkesedés szenvedélyesen lört ki követelle elemi erővel a javaslat pontjainak mentől előbbi megvalósítását. Pesten, az ellenzék körben, gyűlés gyűlést ért. A magyar nép zajongott es szabadságot követelt. 1848. márcz. 15-én a mit követelt, epedve várt: beteljesedése.

Az egyetemes es nemzeti szabadság lángeltelt énekeje, szívnök-lelki dobharszámok igaz kifejezője, Petöfi Sándor, felelőskadva siet Budapestre, hogy ott legyen a nagy események között, melyekről rajongva álmodozott.

Franciaország köztársaság lett! (Vive) Eljen a köztársaság! kiált fel, — a mint híret veszi a francia állapotoknak.

Alig hogy hazra ér Budapestre, az ifjúság köré megy.

A fiatal írók körébe, a Pilvax kávéházba, III szöglet összgyűli a tizek farságára; a magyar nép nyelve partfogónok lelkes, ifjú író tagjai: — Petöfi, Jókai, Tompa, Kerényi, Palfly Albert, Obernyik es Degre Alajos, Lisznavy Kálmán, Berecz Károly, Pákh Albert.

Megbeszölik a tevéveléket. Majd Irinyi indítványára „márcziusi ifjak” közül, Petöfi lakasán, elkészítik a mit kíván a magyar nemzet?

Jókai es Bulovszky proklamációját szerkesztik, e meg Vasváry igazottan jartak le s fel a szobában. A proklamáció késsé: 12 pontban szerkesztették össze. Feljebb pontjai:

Sajtószabadság.
Felelős minisztérium Budapestben.
Törvény előtt egyenlőség vallási es polgári ügyekre.

Nemzeti-sereg.
Viszson arányos megosztása terheknek es jogoknak.

Az urberiség eltörlése.

Magyar es Erdély ország össte kapcsolása stb.
Már visszatérték a kávéházba, már tele volt lelkesedéstől rajongó ifjúság! Jókai a proklamációt olvasta fel, Petöfi pedig elszalvatta nemzeti dalát. Azután az egyetem ifjúsághoz mentek: a lel-

kes csoport perczről-perczre szaporodott. Famatikus lelkesedés ragadta azután öket magával...

Szakadt az esz, mintha örömkönyveket, hullatott volna az ég is immár beteljesült szep ünnepnap!...

Az ifjúság Landerer nyomdájába ment; Jókai, Vasváry, Vidacs, Petöfi pedig a Censur híre tudta nélkül a nép nevében lefogaltak a sajtót s a 12 pontot s Petöfi nemzeti dalát rögtön nyomni kezdték.

A jöllehet, szakadozó esó ellenére mintegy 10000 ember gyült a múzeum elő, honnan a közhataloztat szerint a városzházhoz mentek, hogy a 12 pontot a magoknak vallják a polgárok is. A tanács-terem megünylt, s megettél néppel, előzör... Rövid tanácskozás után a polgárság evezén a polgármester aláírta a 12 pontot s az alatt álló sokaságok az ablakból leuntatta. Oriási kiérése a lelkesedések!...

Volt is ok rá, melyen tisztelt közönség!

Egyetlen bírtokunk van edes, draga jószág, az Istentől; szellemünk. Megtevédött olykor-olykor, de törvényeiben örök; szabadnak alkotta az ég... E akkor szabadult meg békétől, Szabadnak lennie, repülnie a szellemnek az ő igaz útjain az örök igazság felé; oh, emel dicsőségesebb gyözelem nem lehet! Micsoda büvös érz kaphat meg pedig egy nagy farsadalmat, mikor érzi, hogy örök, megmáltáttal jussainak jutott bírtokába. Hozzá bírtokába — a szellem felül mindának, a mi jövendőjének képezte biztos zálogát.

Az égen, az egyes le mondhat mindenről, mi a szívnök mindörökké becses: de nemzetnek mely rajongni tud minden nagy, nemes után; vétek nélkül lenne nem szabad. Kicsenk egy szem az emberiség lélektáblából, mint pótolni emberi erőnek nem adható.

Gomolygott is a magyar nép örömtől itlisan, Budára! Budára!... Es hömpölygött az ar ós Budavára felé!...

A helytartótanácsnak öttörése adta a választmány a nemzeti alkotásnak nyíltasság; ezt a fönsége tragédiai, mely három százados nemzeti lelki-lelki, három százados sorsának oly melysége, hű kifejezője...

A szellem a magyar lelek szabad lett! Mely méltó áldozása e nagy eseménynek Petöfi emlekezete e nappal!... A névbe ért nemzeti genuszának apothéssal!...

Igy lón márczius 15-ike nemzeti megváltásunknak örök időkre határnapja.

Gyorsan követtek egymást az események; a feloldó miniszt. megértesése, a törvényalkotás. Majd beteljesedése Széchenyi jóslatának. Petöfi általán... S bekövetkeztek, mikre előmúlt a világ: a magyar legyvertény dicsőségének nappjai... melyek soha el nem evésző érdemet szerettek a hősiékek s a legdicsőségesebb temetőt. Nem azt a helyet, a hol feltesznek, hanem azt, a hol dicsőségük, midőn szep tetelnek említenek es szemlelnek, minduntalan felelevenítve tovább el...

Dicsőségük nem korlátozódik a hazai földön levő síroszlopok magasztalo feliratára, hanem túl meg a hazai határain is, a nélkül, hogy kelteken kö vagy érhárdnetre sirátra nem szoruló emlekezeteket, mindenkinek a szíveben lelkesítő hatással él...

A siralom tehát, mely a dicső gyövertényeket követte, nem öllhet meg azt, a mi halhatatlan. S valóban a siralmas eszákán túl ragyogott a sola nem mulo dicsőség fénye... Új nap fenyel reánk!... Jo királyunk, feleség urunk I. Ferenc József apostoli királyunk megterette az ő hű szívi nemzetet.

S azóta nemzetünk él, virul!... Es — néköszt élni kell, ó hon!... S örök! mint tavasz virulni, Ah, mert omladéknál, fészektől fogók szétomolni, Hazám, hazám!

Az a lelkes hangulat, mely a szivéken áradozott es ott uszolt, a tavaszi levegő lombfakasztó fuvallmában, magával ragadta a fögymasumi ifjúságot is. Lelesken, a hazafias értelem meleg skáláján szavallta el *Schweyer Oskár* (VII. o. t.) Inczédnék „Ima a hazáért” című költeményét, majd *Schöcs F.* (V. o. t.) Jakab Ödön hazafias poemáját a „Márczius 15-ikét”.

Es ezután következett a műsorszám egyik fénypontja, mely valósgágg elragadta a díszes közönséget: a „Petöfi a Hortobágyon” című melodráma, *Hesser Aador* (VIII. o. t.) érczes, az egész termet betöltő hangon, a sziv húrjait érintve, szavallta el a melodráma szövegét. *Afföldi L.* (VIII. o. t.) ritka zenei képzeltségéről tanúskodó zongorajátékával kísérte a szavallatot, melynek kereteibe méltóan illeszkedtek bele *Nagel F.* (VIII. o. t.) gyönyörű éneke es *Scherer S.* (V. o. t.) kiválóan szép hedgüklésére. Perczekig tartó lelkes tapsvihár jutalmazta a szereplőket.

Intelligens arczú fiatal ember lép a do-

bogóra, *Schöber Béla* VIII. oszt. tan., hogy elszavalja Ábrányi E. meghatóan szép költeményét „a koldustól. Melegebb érzéssel, intelligensebb felfogással, szívhez szólóbb hangon aligha szavaltak valaha, a hazafias költészetet e bájos gyűjtemény. A közönség hosszantartó eljénzessel tüntette ki a jeles szavaltót, *Pollermann Arthur* (VII. o. t.) lelkesen és lelkesítően szavalla el azután Petőfi-ek „A szabadsághoz” című költeményét. Mellő betelőlésért képzete a ritka szép ünnepek a főgymn. énekkar által előadott „Rákóczy induló.” Nem volt még alkalma közönségünknek éneken meghallgatni azt az örökifjú szépségben tűnődőköt indulót és valóban a meglepetés és elragadtatás tükröződött vissza minden arcon.

A m. kir. ál. tanítóképző-intézet fűjségi Önképzőkör e. 10 órák ünnepele meg tanárukra jelenlétében a magyar szabadság ujjászületése 50-ik évfordulójának emlékkönyvét a következő programmal: 1. Talpra magyart! Petőfi Sándortól, Zenéjét szerették Eggressy és Szerdahelyi. Énekelte az ifjúság. — 2. Az én hazám. Mindszenty Gedeontól, Szavalla Grünwald Dezső a gyakorló elemi iskola IV. o. tanulója. — 3. Emlébeszed. Elmondta Malóvics Béla IV. o. tanítónövendék az Önképző-kör ifj. előnöke. — 4. Árpád apánk. Énekelte a gyakorló iskola tanulói. — 5. Honszeretet, Vörismarty Mihálytól, Szavalla Lachovics Ákos III. o. tanítónövendék. — 6. A Duna-Tiszaköz németzőr dala. (1848.) Énekelte Szagheiszter István IV. o. tanítónövendék, zongorán kísérte Kaszap István IV. o. tanítónövendék. — 7. A magyarok istene. Petőfi Sándortól, Szavalla Török József II. o. tanítónövendék. — 8. Klapka-induló, Eggressy-Thaly, Előadta az ifjúsági zenekar. — Az intézet ugyanezen nap emlékélt *f. évi április hó 16-án nagy ünnepes ünnepélytel* üli meg.

A Szt. Háromszágeren. Jóval az ünnepele kezdetétől kitűzött óra előtt egy több ezere me ember sokaság lepte el a tágas teret, igyekezővén minél közelebb jutni a nemzetiszín draperiakal izélesen díszített szónoki emelvényhez. Pontban 6 órák mozarilóvessék jölelék az ünnepele kezdetét és felhangzott Wilhelm Károly karnagy vezetése mellett a dalárdának Szózatát, melyet a közönség fedetlen fővel hallgatott végig. A szónoki emelvényt a társas egyeték tagjai vették körül zászlókkal s égő lámpionokkal, ami kiválóan imponáns s megragadó látványt nyújtott. Ezután lépett az ünnepele szónok Dr. Nyírty Ámos ügyvéd az emelvényre, hogy elmondja hazafias lelkesedéssel és lendülettel messzehallható, az egész teret betöltő erőes hangon, nagyhatású sa gyakori eljénzésekkel megszakított következő alkalmi beszédét:

Tisztelet polgáritársak!

Az öröm és szomorúság vezéres érzésével s a multba tekintő lélek borogó fájdalommal eltevesz szemem melyéig meghatva állók én önök előtt.

A förtelenem lángoló szöveteknél mellett szétfeszük előttem a rég elhunyt földi száike köze, előragyognak nemzeti díszességűnk káprázatos napjai s az íblet száryain felemelkedik leltem azokba a régiokba, hol a honfi fájdalom a gyönyör érzeteve neműl.

Es látom a multak mythikusán csodás nagy alakait.

Feltűnik előttem honatoktól dalás Árpád szagúdo, hadverő nepe, — hűtérítő Szt. István sugárzóisten fénylő, glóriás alakja, — IV-ik Béla áldozatos nemes szelene, — Nagy Lajos, — Hollós Mátyás tudományok és művészetekkel ragyogó fonyes udvara, — látom Boicsagy, Bethlen, Rákóczy küzdésben soha ki nem fáradó dalás hadait és erzi leltem azt a nemes langot, melynek mindenkor és mindenütt csak egy erője, egy vágya volt: hogy nagy és szabad legyen a magyar haza.

Es látom a Muli pusztát minden borzadalmaival, — feltűnik előttem hős veről pirosult Mohács esonathalmokkal terített tere, hol nemzetünk virága látja a feltámadás anyulának hívó szózatát, és a több századokat, melyekben multba elfajult volna a magyar ver, mintba kihalt volna a haza lángoló szeretete a sziveköl — midőn a léthargia a halál kétségbegett merev hidegségevel áll a kedélyeken s az kellett hinni, hogy munkás eletré többé ez a nemzet nem is élred soha!

De háin a magyarok hatalmas Istenének mindenkor támadtak ennek az árva, mindenkötöl elhagyott, mindenkötöl áldozott nemzetnek profétái, kik felratták tetszhalottai telenségeköl s a kik sajtú szavák lángoló hazaszeretével gyűjtötták fel a nemzet elhídégett verét.

Csodás megfjeitheten hatalom az a hazaszeretet! Nem ismer az áldozatot, csak költésseget, — nem vár soha jutalmat, mert ott is van már a költésseget teljesre szerentő szív melyen, — és nem ismer fájdalmat, mert ez belevárad a hazáért való küzdös gyönyörébe.

Szent, magasztos éreés ez, mely föntelenné, önfeláldozóvá teszi gyermekeit, hogy ezek nagygyá, erőssé tegyek hazájokat.

Ötven éve innár, hogy ezer virág szálló himnuszotl mámoros levegőjével beköszöntött a tavasz márcziusnak idusán, Tavasz a természetnek, tavasz a honfi sziveknek, tavasz a szabadságnak.

Az anyaföld etető melege, a levegő halzsamu száryesapása felkeltette töl álmalból a szunyigunó természetet: és mintba a virágállattal terhes mámorító levegővel a reg sírba száll szabadsághívók lelkeit is magukba szívták volna az embereket: — egyszerre felt, mint alant, a nád kunyhókban úgy mint a márvány palotákban, a szabadság, egyelenség és testveriség szent jelzava hangzottak fel.

Harcos, követelő szellem szállt a szivekbe. A kiváltságos nemzeti osztályzat önként vonult ki sok százados, szentesített törvényekkel körül bástyázott kínai falai mögül, hogy jogaít megossza a néppel s eddig nem ismert terheket vegyen vállaira.

Es mintba egy új apocalypsis ráta volna meg ezt a földet, midőn a Landerer-nyomda odon aczel kerékei dübörögve dobták ki a világha a sajtoszabadság első terméket. „Mit kíván a magyar nemzet?”

Az emberek könnyes szemekkel léletek meg egymást az utcán, — s a szívek, mintba száados fagy kerge olvadt volna le rólok, esordultg teltek meg érzéssel.

Egy eposi kor dícsőséges kezdete volt e nap! A miért az ifjú tüzés szenvedéllyel lelkesedett, a min a férfi honfiai fájdalommal tepelődt, amire a sír szelén alól agg vágyakozva várt: az mind megvalósult e napon.

Egy esport lángelköl ifjú, a kiknek szívében kinos visszhangot vert a hazafák égő fájdalomja az es elnyomott jog nekülki jobbágyok panaszos kiáltása, szabaddá tette a hazát s letérleté a bekoba vend gondolatról a bílmest.

Volt már jogegyelőség, sajtoszabadság és felelős magyar miniszterium.

Valóban a magyar szabadság hajnalhasadása volt e nap, kinosan hosszú ráb éjszaka után.

Es ekkor az a Teremtő, a ki rég veri már a magyart, mintba megalkotta volna ezt a nagy örömet, mintba a nemzet büszke elbizakodottságát büntetni akarta volna: leküldte egyik ártó anyaglat s egy leheletével megsemmisített mindent. . . A korán künyit virágot elhervasztotta egy éjszaka fagyja.

Nem volt már semmink!

A fájó csapásra megrendült, feljajdult Hungária!

Es a mint a közös édes anyának segélt eső jajszava oda verőttöl a Kárpátok bérzes homlokához, ezerseres morajjal vágodott onnan vissza, az Álföld síkjaira: — de ebben a morajban már ányág dögése felelelt az ég haragjában s a szárya kelt vihar sötéten gomolygó felhőből a szabadsághívók száronva villámolt elő.

Beleesendült a veszarhang a vigasztalanság fekete éjében: szíve síró hangjára mint korbalás megütöttl oroszlan állt talpra a magyar és veszt jósló, rettegés köllé, de felémet nem ismerő meltsóság tekintetöl körülhordozta rátámadó elleneségen harcra hívón, harcra készen.

Es miként a sokáig phent öseröl csak valami nagyot, hatalmasat terelhet, — mintba az ösöknek szabadságot kíntölöl verétöl megteremkenyített haza földje ontotta volna, úgy álltak elő a harcros ezredes s kacagva szálltak szembe a hitvány zsoldost küzdöl, remült ellenséggel.

A hős tettek eszlant tanulta bámulni a világ!

Megtanulta mit tehet egy maroknyi nép, melynek karját egy szent czel, a szabadság szent eszmeje eddül aczella.

Az olympust ostromló titánok harcra volt ez, szép és rettenetes.

Es jött egész sora a túlymóöl ellenséggel küzdött diadalmas esztáknak, Verseczétöl — Szoholig, Isaszegtetöl — Váczig.

Es akkor egyszerre elhunnt minden . . .

Éjszák pusztító lavinája eltemette a szabadság verpiros virágait.

A harczi riadó felváltotta a temetői esend, — diadalmasan elnyomuló ányuk düböréset a magyar nemzet koporsójára hulló rögök tompa koppánása.

A halotti némaságból csak a fogságban sitylők sohajátusa hallatszott ki, — s vigasztalán fájdalom gyászfátyala lengett a büszke trikolór helyen.

Leverteünk.

A nemzet legjobbjait mint közönséges utonálló latrokat gyilkolta halomra s vetette diestelen sírba a nyomorult priékek szentsegtörő keze. A hősök, a kik száz halállal néztek szembe rendithetelen szívvel, — a férfiak, kik egy ország gondját viseltek viláram edzett, aczella keményl nemess lelkükön s kik mindenkit föladottak a haza oltárán: a száryizetés könyfökt, megaláztatás-

töl keseri kenyeret ették s honfibusól harazdált homlokukal büdösök idegen földön a keseriségeg szegény tengerrel szírvákben.

Es ott budosott velük, köztük a legnagyobb, a szabadságharész lelke, etölöz szellemen, kinek neve langbütökkel van felírva a halhatatlan esillagok köze: — Kossuth Lajos.

S miként Mozes az ígeret földjét csak látta, de áldásait nem élvezheté, — miként Álmos vater őseinket csak a haza határáig vezette; akként nézte a nemzeteket ez a bárványa, a szabadságnak ez a mártírya idegen földön, miként nő a hősök megsejtelét verétöl, a szenvedők ezerszer elől könyvetöl áztatott haza földjéböl nagygyá a szabadság terelbelyes fája.

Nem eszögvede, a jobb jövő reményét egy perczig is fel nem adva küzdöttl szüntelenül a szent ferfit, s hurezolta a szárykivetés atókant súlyosabb keresztjét a 92 év magas kalváriájára.

De elhunntak az elnyomottas átkos éveöl és az a mag, melyet a márcziusi ifjak szívük verével öntözve vetettek el a haza földjébe, valóban a szabadság terelbelyes fájává nőtte ki magát, melynek enyhét adó anyában 30 éven át folytattöl békés és szakadatlan munka után a siker gyönyörével letünkünk vissza az elhunnt földk szenvedéseire és halális visszaf ünnepeleljük ötvenedszer márcziusnak idusát.

Es most, midőn a politikai erkölés ravatalon kiterítve fekszik, amint egybegyűltek, hogy a márcziusi hősök emelvényeköl oltart emeljük, úgy érzem mintba az ösök szellemen sühogna bizatón halantékeköl körül s mintba Petőfi szilaj genusa dörgöve velünk: „A magyarok Istenere esküszünk, hogy rabok sohasem leszünk.”

A gyönyöröl beszéd vezetével zúgó tapsvih hangzott fel s mindenki sietett a szónokot üdvözölni. Ezután a ktiönöen rendezett menet a tizölöz zenekar kísérete mellett, elen egy nemzeti-szín lobogóval megindult a Fő-utczán és Szt. Antal utczán végig a Tóth Kálmán szobor elé, ahol hazafias dalok előadása után ifj. Utry Plá szavalla el lelkesedéssel Tóth Kálmánnak „Kik voltak a honvedek” című szép költeményét. Nemcsak azon utczák alakjai melyeken az ünnepele menet, hazafias dalokat énekelve, végig vonult, hanem az egész város a nagy nemzeti ünnepelelknálböl fényesen ki volt világitva.

A Casinóban: mintegy százan gyűltek egybe az ünnepelelknálböl rendezett díszcsaszorára. Az ünnepele beszédét főt, Ledniczky Ipoly főgymn. tanár tartotta. Az alkalmi beszéd, mely egész szerkezeténél fogva messze kimagaslik az e fajtájú beszédek közéneből, mely törödelni tudásról s erős hazafias érzetéről tanusodik és gyönyöröl előadásában valósággal elragadta a díszes közönséget, mely perczekig tartó eljénzessel s tappsal tüntette ki a tudós tanár. A beszéd ekkép hangzik:

Mélyen tisztelt Uraim!

400 évvel ezelöttl 1498-ban történt, hogy Európa szélső nyugati állomának, a kis Portugáliának megbizott híres tengerész Vasco de Gama Afrika megkerülésevel kikötött Elokelt Indiában. Első alkalom volt ez, hogy Nyugat-Európa egyben összekötöl tetsébe lépett szélső kelettel. Megszámlálhatatlan kinecs birtokába jutott ez által a kis Portugália, mely kinos a megelőző századokban a karavan kereskedők, de még inkább a közteptengeri olasz kereskedő városok között eszlott meg. Ha Portugál az idén 400 éves jubileumot ül az említett világtörténelmi esemény emlékeöl, meg vagyok róla gyöződve, hogy amaz ünnepelelkeretetlenl hagyja a világot és szomorú emelkeket köll, támaszt meg odahaza is. Egyetlen kimagasló jelenség lehet az egész ünnepelelknálböl Camoens szobrának megkoszorúzása, ki Lousiada című hős költeményében hazája letűnt dícsőségét megörökíté. Azt kezdeheti valaki Önök közül igen tisztelt uraim! miért nem ünnepelelheti Portugália felemelt fővel a 400 év előtti világtörténelmi eseményt, hisz az nem ok a restelkedésre, hogy indiai birtokait elvesztette és ez előbb a francziák, majd az angolok kezére került a gazdag örökség. Es mégis ugyan. Nincs a világra mit-vett nemzet, de művelt ember sem, aki, ha áttekintti Portugália gyarmatpolitikáját sajnálkozik érezze a fölött, hogy oriatási gyarmatbirodalmának csak a rongyait tudta megmenteni. A nemzetek appretálásánál szigorú kritikum gyakorol a világtörténelem ítélőseke, mielőtt egyé, vagy másikat suttánja, vagy felemelé. A érték, mely melé a világtörténelem a nemzetek mérlegelés ezalbjából állítja, nem több és nem kevesebb mint azon kérdés, mennyiben volt hasznára az emberiségnek, mennyiben mozdította elő az emberiség művelődését? E feltett kérdésekre Portugál a legszerényebb alakban sem képes megfelelni; letűnt dícsőségek, halhatatlan tanuja Camoens akaratlanul is végoldozta hazája szivtelenségét, mert éhen hagyta meg halni.

De mit tartoznak az eddig elmondottak nemzetünk szabadsághajnalának megünnepeleséhez? Az ellentétek egymás melé állításával csak az igazságot akarom nagyböl világításba helyezni. Az igazság nem más mint a világtörténelem azon itelele, hogy a magyar nemzet az emberiség politikai élete, mü-

veltség érdekében mindent meglett, amit emberi legye emezottól várhatni, s ezért megérdemli az egész nyílt világ rokonszenvét, barátságát, ünneplését; és mert e nemzet nem egyszer föltételt tett, mint kellett volna s e feltételek rugója soha az önhasznosulás, hanem jellemének nemessége volt: megérdemli, hogy a nemzetek nagy családja körében mint nemcs, lovagias nemzet jelenjen meg.

Ne gondolják mélyen tisztelt uraim! hogy a soványos beszél belőlem, csak a világtörténelmek ezeveses múltján alapján formált ítéleteknek adtam kifejezést.

A legkitünőbb államfelmérők és történetírók elismerik, hogy a Kárpátok tövében a nagy folyam mentén történt magyar állam megalapításával következményében nagyobb fontosságot esemény nem fordul elő az egész középkeleten.

Nyugat-Európa nagy államépülete őseink megjelenése alkalmával igaz, már be volt fejezve, de ott tartogató keleten a nagy folyam mentén az óriási kárpát, melyen át a fejlődésnek induló európai civilizáció Zsázia — horvádi állandóan fenyegeték. Ekkor vezette az isteni gondviselés őseinket ma hazánk földjére, hogy — a hol a terület minden geográfiai egésze mellett soha egységes consolidált állam nem létezőlt, ott őseink erős egységes államot alkossanak. A mi létrejött, a magyar állam meg is alapította éppen a legkedvezőbb időben, mielőtt az alakulaban lévő északi és déli szlávok egyesülése ma hazánk területén végbe ment volna.

„Mi lett volna Németországból, kiált fel Horváth M., ha a nagy szláv birodalom megerősödött, mielőtt a szétbontott, széthúzó nemzeteit a frank és kivált a hobenausti császárok egy szilárdabb egységes egyesítéskor? Mi lett volna Európa története egy evezred alatt, ha Dalmácia déli határaitól és a Balkánok fel egészen az Elbáig és még feljebb a Visztuláig az egyesült szláv törzsek egy nemzetei olymaga megszilárdíthatják akkora hatalmas birodalmat?”

„De a váratlanul megjelent magyar nemzet, a későbbi levő nagy szláv birodalom alakulását megváltoztatta és Pannoniát elfoglalta, a szláv lakosok, a Duna vidékéről elmozdult, míg a szláv törzsek közé azok egyesülését mindenkora megsemmisítve, így a gondviselés rejtelmes vezérei szerint új irányt adott az európai nemzeteszlád történelmeknek.

Nem kisebb jelentőségű Szalaczkynak, a híres szláv történetírónak ide vonatkozó nyilatkozata, midőn azt mondja: „A magyar birodalom alakítása egyike a következményekben legdúsabb eseményeknek Európa történelmében.” Amint magyarázótt nyugot a római befolyás alatt a frank birodalom éppen úgy képződött volna keleten Konstantinápoly túlnyomó befolyása alatt egy hasonló szláv birodalom és Kelet-Európa ez év óta egészen más jelentőséget nyert volna, mint a milyenben megszűnt. Az által azonban, hogy a magyarok a meg csak képződésben lévő államszervezetbe kerültek és azt szertehalták az ily kiltások örökre megsemmisültek.

A szlávok egy új állam alakulását akadályozták meg őseink Habsburgi Rudolf idejében, midőn a hatalmas esek király Ottóknak ellenében Rudolfot a nemzet birodalom törvény megvédtezték és ezzel a Habsburg család hatalma megállapításánál mint elsőrangú tényezők közreműködtek.

A római népen kívül semmi más nép, mely az államalkotás terén a magyarral versenyezne lehetne. Ez az oka ama csodás jelenségnek, hogy a pogányokkal vívott százados harczi számit fogyasziták, erejét gyengítették, de megsemmisíteni soha sem bírták. Mint Nyugat-Európa redő hástábjá oriai küzdelmet fejt ki egyrészt a pogánynyal hazajárta, másrészt az uralkodó politikával szemben szabadságszert, függetlenségért. A török hadoltság megszűnése sajnos meg nem jelenté a magyar nemzet újulástételt, hisz azt akarták a hatalom bírtokosa, hogy a megszánt török világ után következék német, rácz vagy bármi más név, csak magyar ne következék azontól soha.

Oh! aki nem hisz az isteni gondviselés kezében, a mely országok sorsát vezeti, az vegye nemzetünk történetét és olvassa a fölbi közt a XVII. század történetét a szathmari békeig és azontúl a XVIII. században s a horvadia magyar látni azt az irtó háborút, minden iránt, ami magyar, támogatását és felszólást mindazoknak, kik ellenségül voltak nemzetünknek.

Ezt a kort is túlélté nemzetünk nemcsak, de az anyiszor fölr ismert és megragalmazott nagy nemzet mint egykor Habsburgi Rudolfot hatalmára segíté, most ugyanazon ház leányát Európa fel államával megmenté az elzúléstől. Nem panaszodhatunk a világ bűmlatából, magasztalásból és a fontos királyi elismerésből jutott eleg nemzetünknek, persze arról nem tehetünk, hogy a XVIII. század centraliztikus fejlődése a magyar birodalomnak nemzeti jellegét s anyagi jóletét kívánta áldoztatni az osztrak tartományok kezeletben megalkotott nagysága, hatalma táplálására. Így történt, hogy politikai életünk Ausztria vezeti, s hazánk nyers termelő állami levén, mesterséges utai főnkre tessék megvévő iparnak s magas vármokok kizárva az idegen államok iparcikké a birodalomból, — hazánk gazdasági viszonyba kerül az örökös tartományokkal.

Anyagilag főnkretve, a politikai élet terén az a feltevelés, mely H-ik József erőszakos uralkodása alatt feltártta a nemzeti élet nyomorúságát — keves-kilátást nyújtott egy jobb jövő beközösítésére. Meg azt a keves nemény is, melyet az 1790—91-iki országgyűlés reformi bizottsága kellett a nemzetet egy zseb jövő iránt, eszirájban országából kúndulva tronokot és oltrákokat romba döntve a szabadság, egyenlőség és testvériség zászlója alatt törekedett a népek millióit az igeret földjére bevezetni. Egesz Európa megát a forradalom valaminek eszárni trónra emelkedett korszaki hős öltöz.

Nemzetünk a 20 évvel tovább tartó világháború idején megfelelkezik saját nyomorúságát, visszautasítja a csásbító szavát s újul bebizonyítja a sz. korona bírtokosa iránt meg nem ingatható ragaszkodását. A bécsi kongresszus vegre meghozta a rég ohajtott békét s nálunk készülték a legközelebbi országgyűlésre, hogy a vezelyengülésben szenvedő nemzet ereibe, a kor kívánalmának megfelelő reformokkal új életet öntsenek. Fajdalom a sz. szövetség 20 évi erőszakos befolyása tespedesre kárhoztatta legjobb erőinket s kötelegheite a haza jövője felé a kishitelték: „Homaly és sötétség borult a szellemi világra, mely tudatlanság tartja fogva az értelmet. A nemzet magyorb rész állapotának számadóságát alig érezte: a könnyelműebbek, kik az életet így veszik, a mint kínálkozik, anyagi élvezke merülve, fedték a nemesebb szellemi élet haldoklását a gazdag főnemesek pedig majdnem teljesen nélkül. Bécs fele fordulának, az udvar fényezésében s elveiben, a csásári város zajában, mulatságban kerestek maguknak kilegetést.

Ezen nemzetelő bűnös hanyagság és gondatlanság közepette volt a hazában egy számra névze ugyan kicsiny, de nemzeti erejelmében a kedély emelkedett nemességében sz. sergely mely hűségesen őrt állott legdrágább kincsünk — nemzeti nyelvünk mellett. Ki nem ösmerte Kuzinecy Ferenc, Révai Miklos, Berkesyeni Dániel, Virág Benedek, Csokonay, Dugonics; Kis János, Vajda, Kisfaludy Sándor és Károly, Szemere Pál, Kölescy Ferenc s mindazon dicső utókor nevéit és műveit, kik a szepdedt és elkoraszitott korhácsolt nemzeti ereszletelő ihletelt műveikkel azon általános nemzeti ebredésre egy rendkívül befolyást gyakoroltak, mely az 1825-iki országgyűléssel új korszakot nyitott meg történelmünkben. Örök hála s áldás esztalozzék nevűkhöz és emlékükhöz!

Örök hála és elismerés az említett férfiaknak, mert ők munkáltak azon földet, melyben a Szechenyi István gróf által elhunyt esznek termő talajra találtak. Nemzeti történetünk újulástetésének kora Szechenyi István gróf nevével van egybeforrva; mert ő volt az a szellemi, aki szocialis szervezetünk ősi pogányágot megingatva, állami és társadalmi közéletünk szellemi világába bevezette a modern kulturális intézmények eszméit; ő volt az, kinek mély belátása és óriási munkássága kiemelte az alatt nemzetet beteggyárból az egészség forrásához vezette vissza.

Nem rohamos rögöni átalakítását ohajta Szechenyi István gróf mind az összes szervezetenek, hanem fokozatos átmenetet minden rzközök nélkül az erdek leletékéimél.

Politikai életünk egen mint üstökös jelent meg Kossuth Lajos, kik sziveik, velökig ható ékesszólásával magával ragadja a nemzetet, feltárja előtte az igeret földjét, mely az anyagi jólét és a politikai élet függetlensége alapján érhető el egyedül.

Ha nehezséggel találkozott már Szechenyi István gróf minden irányban kinevelte hirdető politikája, képzelteti mily remülettelt kellett a bécsi kormánytól Kossuth Lajos részéről a magyar nemzet számára igazságszolgáltatást követelő fellépése. A magyar nemzet hűségé köztébe nem vonható, hisz anyagi jólét adta koronás királyhoz való ragaszkodásának, önfelelőzésének, csak a legközelebbi múltban is, hogy szándékának tisztaságát csak a rosszakarat magyarázatja felbe. Nem kívánunk egy hárszabit sem a másból, de nemzeti bealacsonyodás nélkül nem engedhetjük tovább, hogy idegen hatalom tartsa lekövete nemzetünk anyagi erejét és adjon irányt politikai életé folyamának. Nivelnél kell a nemzet lakosságának a szilant olykép, hogy az eddig 700 ezer nemesből álló nemzet körébe az egyenlő jog és teherviselés alapján fel kell venni az eddig csak terhet viselő 8 millió nem nemeset. Legyen szabad a gondolat és ne állja útját a cenzura az esznek megtermékenyítésnek. Nemzetünk szabadságát, függetlenségét hirdeti minden törvénye — papíron; adják meg ezt a valóságban is.

Képeletünk mélyen tisztelt uraim! az 50 év előtti nemzet igazoltságát, mely ama feszült váruközásban — vajon mi fog történni az országgyűlésen a legmagasabb fokra emelkedett.

E lézas vajdasok pillanatában történt az ország szívében Budapesten az a magasztos esemény, hogy a nemzet lelkes ifjúsága Potófi, Jokai, Vasvári, Irinyi vezetésé alatt kikiltálta a sajtószabadságot s rögön kinyomtatá a „Talpra Magyar” és magyar Marscillais-t. Az egész fővörös lakossága esztalozták az ifjúság és mozgalmához, mely minden verontás nélkül megnyitá a nemzet előtt a gondolat szabad világát. 50 év előtt a mai nap történt ez mélyen tisztelt uraim! ez azotoktól-rehettelen betétkül és a nap fontossága a nemzet szívébe írta. Új korszakunk hajnalhasadása ez, mely millióknak és millióknak vallás- és nyelvük-

lőnség nélkül hirdeti szabadságot, egyenlőséget és testvériséget.

A szabadság hajnalhasadást márczius 15-ét nyomban követte a politikai és társadalmi rend teljes átalakulásának egykor napja. Márczius 16-án nevezte ki a király Bathany Lajos grófot miniszterelnökké, kik megalakítá az első felelős miniszterelnök, melyben Szemere Bertalan, Eszterházy Pál herceg, Szechenyi István gróf, Deak Ferenc, Kláuzál Gábor, Eötvös József háros és Kossuth Lajos mellett nem a legkönyvbeli fohadot jutott Baja város szilbőtelnek Meszáros Lazar huszardvezesnök, mint hadügyminiszternek. Örömmel sorolom esztet a nemzet, az eddig lekövete tartott eriai felszabadság, rövid három hét alatt az újulástételt megteremtő legfontosabb törvények elkészültek, melyet magát Szechenyi István grófot bűmlatára ragadja, midőn felkiált: „Rövid idő alatt oly alapra fekteték hazánk jövőjét, melyet tisztelet, becsület, de igazság is! velem együtt mi hangyannakások tan soha, vagy csak generációk után lennének volna képesek megalakítani!”

Fajdalom! nemzetünk rossz szelleme megirigyle kezdődő boldogságnak, armány, erőszak és minden gonoszág összeküzdött ellenünk, hogy eltiporják nemzetünket, hogy kivágyják azt. István birodalmában a virágzások indul szabadság rész az visszasszorítás az országot a régi gyarmatiszviszony keretébe. A koronás király által szentesített alkotmány, szabadság és függetlenség megvédésére fegyvert fog a nemzet, hogy végig küzdje a mythosi kor mesés harczeit. A magyarok Istene velünk volt, győztünk, a szolgahad kiverve az országból. A 48-iki szabadságharc dicső hősei ezen és ezen megjelennek lelki szemem előtt ma az 50 éves évforduló emlékkönyvén, de nemcsak az enyém, hanem az önök lelki szemei előtt is, mélyen tisztelt uraim! megjelennek, hogy alkalmat nyújtsanak nekünk, a hála, az elismerés és dicsőítés oltárán szellemiünknek aldozni.

Legyen áldott örökre az emlékeztető! Szabadságszert kiontott verő teremkenyitése meg hazaszeretletünk, az ezolka tetterünk s tege kiolt-hatalmána szívünkben ama szent tüzet, melynek melegenél tanulunk lelkesülni, melynek melegenél szent kötelességünk az új nemzedéket lelkesíteni.

Buzgó forró imánk szállott ma delelőt a magyarok Istenehez, melyben könnyezve adtuk hátat az egrek urának azért, hogy elhagyatva mindenköt, részben viharban hatalmas karjával nemcsak fenntartotta nemzetünket, de az újulástetés véperkezésében átségeve, biztos kizötöbe vezérle nekünk hajóját. E hajó, nemzetünk hajója, nem jart passzívnyen helyeken soha. Árvócsonk mindig a szabadság zászlaja lengett. — Üdvözöljük ma mélyen tisztelt uraim! a szabadság újulástetés 50 éves évfordulója napján nemzetünk szabadságszertjét, egyestiljünk körülötte a hazaszeretben, versenyezzünk az érte való munkásságban, csak úgy fog teljesülni ama forró imánk: örök időkig eljen boldogul a független szabad Magyarorszá! Eljen!

A polgári olvasó egyesület: Batizti József vendéglő helyiségében tartotta ünnepi lakomáját ritka hazafias hangulatban. Az ünnepi szónoklatot itt Szabó Sámuel városi aljegyző tartotta azazal a hevell és hazafias lelkesedéssel, mely a jeles képzetségű fiatal szónok minden alkalmi beszédét előnyösen jellemzi: A beszédet az alábbiakkal közöljük:

Mélyen tisztelt uraim!

Szeretett polgártársaim!

Vannak idők és pillanatok az emberi életben, midőn a lelek, mint a szel által mozgatott hullám zarájába jön, midőn a kezeleket, gondolatokat és erzelemeket nem eszenden testköri föbbe vissza, hanem rohamó sebességgel csapkodja szejel, s ilyenkor a szelid, csaknem felénk arcvonások is bátorság és erő színt öltik magukra, — ajak és nyelv gyorsakká lesznek, a szí minden ülése melegebb és minden tekintet, minden mozdulat a szokotnál nagyobb elevenséget és hatékonyaságot nyer.

Ehez hasonló hívős erejű hatást gyakorolnak ma minden magyar lelkre azon magasztos esznek, melyek felszázaddal ezeltől egy ily napon léte nyertek.

Mi is mint hazánkunk és nemzetünknek hiú liai

magasán a föld felett szárnyaló lelekket, megtisztulva a létért való küzdelem salakjától, beguszorozva egy felszázaddal a jelenbe visszaverődő glóriájától, összejöttünk e helyütt is, érezi azt, amit a nagy mindenségben ma egyedül csak a magyarnak lehetséges és kell éreznie, felmagasztosulni azon esodás eszének és emlekekén a melyek 1848. márczius 15-höz e szent — a magyarnak mindennek felett szent naphoz és évhez vannak füzve.

A polgári olvasó egyesület megtisztelő bizalma folytán — melyet ezenem legmelegebben megköszönök — nekem jutott a szerencse, hogy e helyütt tolmácsolója lennék azon edes, azon magasztos erzelemnek, mely a felszázaddal ezeltől márczius eszének megszűlése felett mindnyájunk kobelet átthája és betölti.

Engedjék meg azért mélyen tisztelt uraim! hogy a történelmi fonatán visszatérhessek gondolatban nemzetünk ezen dicső múltjára és gyenge

szavakkal ugyan, de annál erősebb honfői szívvel aldoznak azon dícső ösök emlékeire, akik felszazadallt ezelőtt lelkes hőszereffel valóslottak meg alkotmányunk alapját képező eszméit és rakták le intézményeink, nemzetünk jövő boldogságának alapkövét.

A nemzeti ébredés korszakára gondolva bizony méltán csilán meg az öröm és lelkesedés tize szemünkben — méltán ünnepejtük az 1848. március 15-én kezdődő törzsek emelket és annak sok dícsőséggel jelző eseményeit.

Hízen azt megelőzőleg a háromszázados küzdelmekben és beharcezkban kifáradt nemzet már a letzalhal karjaiban szendergett, — elfeledte nyelvet, el szokásait, közel volt már ahhoz, hogy nemzeti jellegét végleg elveszítse.

Százados első évtizedében azonban új életre kelt e hon fiaink kebelében a nemzeti öntudatnak érzése és a szabadságnak vágyát, a mely csak szunyádott, de soha el nem aludt a szivekben — új lángra gyújtja a kornak lelkesítő szelleme. A nemzeti ébredés ezen korszakában nem az anyagi erőszak, hanem a magyar nemzetben mindig magasban lobogó szabadságszeretlet egysejtel a szellemi felvilágosodás legmagasabb fokozatával, hogy egyenként kizárja le azokat az akadályokat, melyeket az állam élet föntényezői, a kormány, a legális nemesség, de főleg a Bechesben szokó kényuralom halmoztak fel. — Ez az 1825-től 1848-ig tartó négyévtizedes nemesség küzdelme 1848. március 15-én teljes diadall arattat.

A haladásnak nagy műveit — a miért a nyugatnak minden népei véres küzdelmeket vívának, felszazadallt ezelőtt koronás királyával egyetértve, a törvény útján vér nélkül valóslította meg a magyar nemzet.

A nemesség önként mondott le az évszázados jogairól, hogy az alkotmány sánczai közé magához emelje a jobbágyok megalázó lánczait viselő népek millióit.

Azatán együtt alkottak mérészen magyarságit: embernek egyenlő jogát, — polgárnak szabadságát, — nemzetnek hazát, — magyarnak államat, — népének testvérséget, — s mindezeknek megteremtésére a hit, az igazság és a hazaszeretlet adtak erőt a nemzetnek.

A történelem csodás nyelven hirdeti nekünk, hogy mily földöntúli fény áradott a nemzetre ezen korszak nagy napon, — hirdeti, hogy mint lobbant egy felvilágított lánggá a szabadság szikrája, mint lett e hon virányan ünnepe, a mely meg magyar földön nem volt, — s mint zengett Isten trónja fele egy újja született nemzet béke és hála szolozmájára az életr leghevesesebb vívmányokért, a gondolat és lelki szabadságnak, az alkotmány, a politikai és lelki szabadságnak mindnyájunk előtt ismeretes többi nagy vívmányairól.

Oh áldott nap! 1848. március 15. legdicsebb nap minden napok között! A te feltűnő világgosszaggal elrepültél a barna éjszakai fellegre, a te virradásodól felvirradt nemzetünk új korszakára, a te sugardárd egy három százados keresztű sokat szenvedett nemzet lelkét rezgette át a lelkesült öröme, a példás hőszereplésnek soha ki nem alvó, soha el nem enyésző fényes sugara.

Fájdalom! az öröm nem tartott sokáig. Megurított szabadságunkat az armány, és elakarta nyomni megakarta ölni mindenünre. A renetio mindenfélől vesztésre felhökelt támasztott és megölt tanácsa nevesek alkotmányunk és szabadságunk, de meg lett tanácsa lenniük is.

A hazá nagyobb vesztelében volt mint valaha! A védelemre volt szükség, mely a hazát megvétené, s ekkor a nemzet lángelkű vezérének *Kossuth Lajosnak* szelleme, óriási bátorsága, Demostenesi eszes szolozása elteremtette a dícső honved segeget! Szavára a harangok, melyek a híveket állhatatlanszólították: — leszállnak tornyaikból és halál szoró ágyúikká alakulnak — a paplelkesi bírhajók, a jogász a törvénykönyvet, — a földműves ott hagyja ekjét, — a tanuló kiszállt az iskola padjaiból s mind-mind esküszik a honvéd zászló alá.

Megdöglődtek az agyuk, eszengett az aczel és előálltak a harezosok, hogy megvédjék a nemzet jogait.

Nagy küzdelem juttott osztályrésztül a nemzetnek, de jutott neki a dícsőségből is, mert győzelemről, győzelemre diadalmasan vitte előt a győzereket, míg végre az armány megsejtette a harezókat és a megszaladt, gyáva had kezohe került a pallós, a melyvel a legjobbjának életét könyörtelenül oltotta ki.

Szabadságharcunk Leonárdi golyó által, véradpon, bitofán aldoztak halálukkal az eszmének, melyért diadalra keltek.

A legyőzött, megkínzott nemzetre szomorú napok következtek, a eszigedésnek és szenvedésnek napjai.

Legyen áldott emléketek ti hős bajnokok, aki a március 15-én létre jött szabadságunk védelmében — fájdalom bár sikertelenül — lángoló hőszerepléssel, orszoláni bátorsággal küzdöttetek, mártírszöggel és halál szenvedtetek! Legyen emléke sokszorosán áldott a nemzet legnagyobb apostolának örökön-örökke legnagyobb büszkeségének és dícsőségének, — s nemzetet halála után is eszmével folyton lelkesítő nagy profétájának: *Kossuth Lajosnak!*

Boruljon le minden fia a hazának az ő megszentelt neve és emlékezte előtt — mint ő leboronult egykor a nemzet nagysága előtt — és áldjuk a gondviselést, hogy ő nekünk születni engedé, s örökre feljethetetlenül nekünk adta.

Az ő neve tisztelet, köyelet és dícsőséggel túl fogja elni a föld hatalom legtoőbb birtokosának nevet, s elni fog, míg szabadság és nagyságra törekve nemzet lesz föld kerékében.

S a kik míg előt megfellegettek a hazá és szabadság emez apostoláról — kilez hasonlat nem szült, s talán soha többé nem fog szülni a magyar föld; legálabb a mai napon március 15-én száználunk magunkba, s leborvára az ő imádot szelleme előtt emlékezzek vissza: mit tett, mit hirdetett ő az 1848-iki eszmék megvalósulására, a szabadság és függetlenség már-már kibányulására volt utolsó szikrájának lángra lobbanására.

Mielőttünk pedig, kik a nemzeti elnyomatásnak hosszú szenvedéstelen 18 esztendeje után kezdődő alkotmányos életnek azon áldását élvezük, melyet a nemzeti vértani vérevel áztatott földből, börtönöztöttek és menekültek égre szelő sobjahajók keltek ki: örök taunagságot álljon az, hogy a mely nép szabadságért s kétségbe vonhatlan igazsággért kitartóan küzd, arra a gondviselés áldó keze előbb-utóbb elérkezik.

Szűntelen lebegjen lelki szemünk előtt az az örök igazság, hogy csak az a nemzet képes a nehez megpróbáltatások idejében nagy tettkre, a mely ösének éreneyt, nagyjainak emleket és történelmi dícsőségek megszentelt hagyományait kegyetlennel megörizni tudja.

Xe felejtjük soha, hogy nemzetünk mai alkotmányt megszokással bár, de mégis az 1848-iki korszak dícső hőseitől örököltük s ezt az örökséget megtartani, sőt gyarapítani mindnyájunknak szent kötelessége.

Xe felejtjük, hogy szent kötelesség teljesítésére minden hű magyar állampolgárnak együttes ereje, munkássága, hazaszeretete és ösztartása szükséges.

Mindezekre merítsünk erőt a hazá szabadságitért felszazadallt ezelőtt küzdött dícső hősök példájából, ez buzdítsón, ez lelkesítsen bennünket kitartásra a hazaszereteten, ez serkentsen ösztartásra a hazá javát ezelő törekvésünkben, hogy mint igazán testvérek, osztály, rang, felekezet és nyelvkülönböztés nélkül híven szolgáljuk hazánkat, éljünk — s ha kell haljunk annak szabadságitért és alkotmányáért!

Ily érzelmek között ezt a kelyhet beszédem befejezéséül ismeretül hű óhajlással emelem arra, hogy a magyar nemzet a dícső márciusi eszmék megtervite, mint független magyar nemzet, imádot hazánk dícsőségére, — testvérségében, egyetértésben az idők vegtelenségei eljen.

Az ipartestület: a Leitschuk-fele vendéglőben gyűlt össze ünnepe ünnepára, hol Taubinger Rezső rf, lelkes volt az ünnepi szönek, az 1848-s honvédek pedig Köösz István vendéglőjében ünnepejték meg március 15-ét, hol Buday István mondotta az ünnepi szöneklatot.

Lelkesebb és szöb ünnepeit aligha ültek meg valahol Magyarországon, mint városunkban, és dícséret és elismerés illeti az ünnepegt eszméjének megpendítőt és a fáradsáttan rendező bizottságot, első sorban annak vezetőit, Sárdi Jánost.

Helybeli és vidéki hírek.

Törvényhatóság kögyűlés. Baja város törvényhatósági bizottsága f. hó 18-án tartotta rendes kögyűlést, melynek napirendjére a következő fontosabb tárgyak voltak kitéve: a belügyminiszter leirata a f. évi költségelöirányzat módosítása tárgyában a gyűmpanzter m. évi számadási mérlege, az arványok elhelyezésének kérdése, a kórházépület átalakítása, a halas-junko-vác-bajai és a zombor-baracska-bajai h. é. vasutak, a Fischer Sámuel-fele 1000 koronás jutalom-alapítvány, a szervezeti szabályrendelet átviszgalására szervező bizottságnak kiküldése, a negyedik gyermekmenedékház fellaltatásának kérdése, aszfalt járdaurkolatokra vonatkozó szabályrendelet alkotása, mezögazdasági bizottság szervezése, a pesti uton levő kaszárnyának eladása, a mátezházi I. és II. sz. majorságot haszonbérletére vonatkozó arvész felteleték megállapítása, a halászi jog beherbeadása, a tanács javaslata közlélmény fellaltatása iránt, a lövészegetlet kerényke pótlóadomenstesség iránt. A részletes tudósítást térszöke miatt lapunk jöv számban közöljünk.

Halalozás. Freidich János es, és k. hó 15-én, százados és városi törv. bizottsági tag, f. hó 15-én este 63-ik evesben elhalt. Hált tetemét f. hó 16-án kiserkelt katonai pompával örök nyugalomra.

A budai püspök fölavatása. Karlozáról jelentik lapunknak, Bogdánovics Luezián, az unjoman megválasztott és a király által megérösített budai gör. keleti szerb püspököt e hó 14-én avartta föl Brankovics György szerb pátriárka fényes szertartással, melynél a pátriárkának Gruesi Mihály károlyvárosi és Zmeonovics Gavril vezetésű püspök segédoktettek. A fölszentelési ünneppen számos szerzetes és világi pap, a budai gör. ke. egyházmegye községeinek küldöttsége és megszámmi díszes közőnség volt jelen, mely az ifjú püspök beközöntő

beszédet lelkesen megjelente. Mise után az új püspök a városi és megyei tisztelgt küldöttségeket fogadta. Delben a pátriárka nagy díszesbédet adott, melyen mint házigazda az első poharat ő felsége, a másikat a magyar kormány tagjai, a harmadikat pedig az új püspök egészszerege irtette. Bogdanovics püspök köszöntőjében Brankovics patriárkát, a püspöki zsinatot és az idvölzletre érkezett vendégeket ellette és jóindulattal köszöntet mondott. Az új püspök két hélig marad Karlozban.

Hangverseny. A Casinóban f. évi március hó 26-án esti fél 8 órakor megtartando hangverseny műsora a következő: 1. Spohn-tól „Adagió” fuvolán és hárfán előadják Kollár Agoston és Mosshammer Roman tanár. 2. Hárfá Solo, előadja: Mosshammer tanár. 3. Szabó N. Ferencz „Régén volt már” a bánat dalaiól, Veszei Józseftől. Előadják: Drescher Béla, Melles Károly és Mosshammer Roman tanár. 4. Szavlat. A „bakfisk” Jacusontól. Előadja: Schwarz Iván k. a. 5. Hárfá solo. Előadja: Mosshammer Roman tanár. 6. Wagner Rikárd „Az alkonyisillag” Tanháuser című operából. Előadják: Drescher Béla, Melles Károly és Mosshammer Roman tanár. 7. Braga G. La Serenata. Előadják: Fölker Gusztáv, Mataschek Antal és Mosshammer Roman tanár. *Mosshammer Román* tanár kiváló művész; királyunk stipendistája volt és kitünően játszik hegedűn és zongorán is. Az országos zeneked tanárja; mint hárfaművész Bayreuth-ha hívatott meg és ottan a Wagner előadások remekelt, azonkívül Budapestben, Bechesben, Lipcsében, Drezdban, és más több nagyobb városban nagy sikerrel hangversenyezett.

Névmagyarisítás. A belügyminiszter f. évi 2356. számú rendeletevel megengedte, hogy kik Schön Robert és János bajai lakosok nevüket „Szász”-ra változtatásuknál át.

Halalozás. Milassin Zsigmond ügyvéd és törvényhatósági bizottsági tag, f. hó 14-én Budapestben a Lukács-fürdőben elhunyt. A helybeli ügyvedi kar Nestorát, a bajai lakotépntár pedig egyik régi kiválóan tevékeny igazgatótanács tagját gyászolja az elhaltban. Családja holttestét Bajára szálltatta és tegnap nagy részvét mellett örök nyugalomra helyezték.

A színhazi tudósítás térszöke miatt jelen számmunkól kimaradt.

A zintársultat karszemélyzetének jutalmjátéka e hó 22-én lesz a Szabin nők elrablásában.

Köszönetnyilvánítás.

Fogadják mindazon jó barátaink és ismereseink különösen pedig a tisztikar kik azon szomorú gyászestet alkalmából, mely bennünket oly súlyosan sújtott, részvétüket fejezték ki, ez után is legforróbb köszönetünket

Freidich család.

A szépség

emelésére, kikéltetésére és fenntartására legkittünöb, teljeseen ártalmatlan, gyorztisza és szírmotes köztimény a

Margit-Crème.

Hatása meglepő.

Pár nap alatt szűntet megközt, májfoltt, pör-senest, pattanást, boráktat (mitesser) és minden más bőrbajit. Kiszimítja a ráncokat és him-főnyelket, még koros egyéneknek is ide, hajás arcziszt köleszönz.

Dr. Moszeleit és Metzger hírnöves tanárok az arezon levő ráncokat magyarság által titimtelik el. Erre kiválóan alkalmas a Margit-Crème. Ha az arezon napokent Margit-Crème-mel masszozzuk, nemcsak a szöpiök, májfoltek és egyéb arczisztatlansággal tünnek el, hanem a ráncok, himőnyelök és egyéb rendelősségek, melyeket öregsg, gondok, betegség szök, okoztak.

Övszor a nap és szö befolyása ellen.

Nappal is használható.

Nagyteglét 1 ft, kiesiny 50 kr.

Margit-hölgyör 60 kr.

Margit-szappan 35 kr.

Margit-föpp (Zárvastat) 50 kr.

Rosetter hajregenerátor az ősz hajnak eredeti szömet adja vissza, 1 ft.

Hajszöktöl háromly hajt aranysszökre fest, 50 kr. és 1 ft.

Tanachinin pomade legtoőbb hajjapótló és növesztő 35 és 60 kr.

Világosvári Bobcus-hajszöpedró delezeg, szöb hajusz növelőssé 25 és 35 kr.

Földes Kelemen

Arad, Deák Ferencz-utca H. szám.

Laboratorium:

Lázár Vilmos-utca 1. sz.

Bd. és külföldi gyógyszerészeti és higienikus külföldösségek, kötszerek, tolltetei-cikketek faktúra.

Telefon III. szám.

Föraktár Budapestben: Török Jozsef, Király-utca.

Raktár mindögy gyógyszerárban.

Raktár Baján: Hollöy József ödö Hoffeneich Károly és Lippe Ödön.

3 forinton felüli rendelmenyek bérmentre küldettek.

Igazán legjobb és legköltösebb arcz- és kezbor-finomító szer az általán készített

MARGIT-CRÉME

ezzen teljesen ártalmatlan, vegyíztá, hatáskában pedig egyedül meglepő, a szépség emelésére és fenntartására legkímélőbb szer használatá, a mennyiben minden zsíros anyagtól ment, igen kellemes, semminemű foltot ruhában vagy fehérneműben nem hagy vissza, a bőket területen gyorsan és teljesen felszívódik, rövid idő alatt szüntel mindennemű arcziztalanoságot mint: széplőt, majfoltot, pórsenest, pattanást stb. stb. bőrüket (Mittessor) egy és mindenkorra eltávolít s hosszabb használat után bájos, üde, kifogástalan arcziszt és bőrt kölcsönöz. Nappal is használható, minthogy a bőr nem mint más aszros szerektől fenylik.

Kitűnő övszer napbarnítás és bőrrépedés

Mivelhogy rövid idő alatt általánosan felkeltő s a bőrgyógy által megkedvelt szer mindenkinek a legmolegöbben ajánlható. Frissen készíttve, postai megrendeléseket pontosan eszközözve kaplható

Ujvidéken: Herzog István „Sas”-hoz címzett gyógyszerárában.

A híres és valódi dr. Lehmann arczkenő, mosdóvíz és szappan nagyban készítője.

Raktár Baján: Berendorfer Ede divatruház.

Van szerencsém közhírré tenni, miszerint a gyümölcsös- és szőlő telepeken előállított Cognac-ot Dallmann Benő úr kereskedésében eladás alá hozatottam. Ára a cognacnak és baraczk cognacnak 3/10-ed literes üveggel 1 ft 50 kr.; a tőkölly pálinkának egy literes üveggel pedig 1 ft. Telepeken nagymennyiségű olaszrizlingi, nagyburgundi és zierfanelli, — ugyszinten fehér chauschias szőlő vesszőt árusítok el. — utóbbit ezrenként 6 forintért, előbbieket 5 forintért; előgyökerezett ezrenként 4 forinttal drágább. Ez alkalommal szép és nagykészletű gyümölcsfa csemetémét is ajánlom. Ára darabonként 30 kr., válogatva 40 kr. és százzsámra 25 forint.

Schleicher Antal.

Kiadó lakás.

Br. Eötvös-utca 431. szám alatt (volt Schnetzer ház), az emeleti lakás, mely áll hat szoba és hozzátartozó helyiségekből

aug. 1-ére kiadó.

Bővebb felvilágosítás

Michitsch József tulajdonosnál.

MAROSI LIPÓT

üveg-, porcellán- és kőedény-kereskedése Baján.

(Mészáros-féle ház.)

Porcellán-, kőedény- és a legfinomabb majolika-tárgyak, továbbá chédllő-, thea-, kávé- és pálinka-készletek, lakodalmi, névnapi és egyéb alkalmi ajándékok, legfinomabb függő- és állólámpák legnagyobb gyári raktára.

Finom tükrök és képek nagy választékban.

Táblaüvegek, továbbá legfinomabb belga-üvegek kicsinybeni és nagyban elárúsítása. Elvállalok mindennemű e szakmába vágó munkát u. m. tükrök, képek beramázását, valamint a legkisebb javításokat a legjutányosabb árak mellett.

Áruimat vagon-számba szoktam vásárolni, mely által abban a helyzetben vagyok, hogy tisztelt vevőim legmesszebb terjedő igényeinek is megfelelhetek.

Épületmunkák a legolcsóbb áron eszközöltetnek.

HERZOG EMILIA

czipő gyári raktára Baján.

Ajánlja dűsan felszerelt raktárát női, úri és gyermekczipőkben.

Báli czipők

legnagyobb választékban!

Kitűnő minőség!!

Legolcsóbb árak!!

Meghívás.

A bajai kerületi betegsegélyző-pénztár

V-İK ÉVI RENDES

KÖZGYÜLÉSÉT

f. 1898. évi március hó 27-én d. u. 3 órákor Baján a Sárdi-féle házban levő saját hivatalos helyiségében tartja meg, melyre a közgyűlési kiküldött urak tisztelttel meghívóznak.

A közgyűlés tárgyai:

1. Az igazgatóság évi jelentése.
2. Az 1897. évi zárszámadás előterjesztése.
3. A felügyelő bizottság jelentése.
4. A munkaadók részéről 2. az alkalmazottak részéről pedig 3 igazgatósági rendes és a szikseseges pótlások megvalósítása.
5. Felügyelő bizottság választása.
6. Nefami indítványok, melyek a közgyűlést 4 nappal megelőzőleg az igazgatóságnál irásban benyújtottak.

Kelt Baján, a ker. betegsegélyző pénztárnak 1898. évi március 13-án megtartott üléséből.

Az igazgatóság nevében:

Pfeiffer Antal,
jegyző.

Schwartz László,
igazg. elnök.

DRESCHER GYULA

vas- és fűszer-kereskedése Baján.

A peronospora-vitcola permetezése ellen a következő permetezőt ajánlja előnyösen:

1898. évi új minta

Vermorel-féle permetező jobbitott szerkezettel.

E permetező előnye:

1. Hogy a puttony és szivattyumű igen erős vörösrézlemezéből készül.
2. Hogy az emeltyű önműködve vissza jár.
3. Hogy a szelkázán fűszerek által szilárdan van megerősítve.
4. Hogy a permetező jobbról és balról egyaránt kezelhető.

5. Hogy munkaközben nem tagadja meg a szolgálatot és javítás nem fordul elő.
6. Hogy az alsó vas abroncs rozsdásodás ellen cizneve van.
7. Hogy a szivattyuműhöz könnyen hozzá férhetni.

Kitűnő minőségben s a lehető legjutányosabb árakon a következő árukat is ajánl, u. m.: kovácsolt és hengerezett vasat, koci- és hintó-tengelyeket, fekete és ónozott bádogat, lánczokat és sodronyokat; mindenfajú fényezett és öntött acélt, öntött vas- és bádog-kályhákat, földmívelési eszközöket, mindennemű szerszámokat asztalosok, bogárnokok, bádogosok, czipészek, kovácsok, esztergályosok, lakatosok és építészek használatára; továbbá kapu, ajtó-, ablak- és butor-felszereléseket öntött vas- és sárga-rézből; lakatos- és kovács-munkákat, bányaterményeket, mindenfajú zománczozott öntött vas- bádog-edényeket; fűrészt, reszelőt, rásópoly, fűrőt, lakat, szeszkavágót, kasza, sarló, kapa, ásó, lapát, és vakarókat, kőszőrű- és kaszkávékat, csavarokat, vas- és sodronyszegkeket, sárgaréz-lemezeket és sodronyot, réz- és nűrimergi árúit, ház- és konyha-eszközöket stb. stb.

Ugyanitt kapható immunis homok-telepemről fajtiszta, háromszor permetezett, egészséges sima vessző: 12000 darab Olasz Rizlingi, 12000 darab Kövi-Dinka, 12000 darab Zöld Sylváni, 12000 darab Nagy Burgundi.